

BODHITŠARJĀVATĀRA

ŠĀNTIDEVA

Sanskriti keelest tõlkinud Linnart Mäll

Rmt: Budismi pühad raamatud, 3, 2008

VII

ÜLETAV TARMUKUS

1

Kannatlikkuse järel võetagu käsile tarmukus, sest tarmukuses peitubki Virgumine. Nagu tuuleta ei ole liikumist, nii ei ole tarmukuseta pälvimusi.

2

Mis on tarmukus? Hüvestav pingutus. Mis on selle vastand? Loidus, kiindumine tühisesse, kõhklemine ja enese põlgamine.

3

Loidus tärkab tegevusetusest, mõnude maitsemisest, uimasusest, mugavuste ihkamisest ja muretust suhtumisest sansaara kannatustesse.

4

Sind jälitavad meeleplekkidest kütid, sa oled püütud sündide võrku. Miks sa ei saa aru, et oled juba astunud surma suhu?

5

Kas sa ei näe, kuidas üksteise järel surevad su ligimesed, et ikka paged tšandaala pühvlina unne?

6

Kuidas saad nautida toitu, kuidas und, kuidas mõnusid, kui sind jälitab Jama ja kõik su teed on kinni pandud?

7

Sa mõtled, et seni, kuni surm oma varustuse kokku paneb ja ootamatult saabub, jõuad veel loidusest jagu saada. Mida aga teed siis, kui jääd hiljaks?

8

«See on lõpetamata, see on alustamata, see on pooleli, sest surm tuli nii äkki. Oi, ma olen kadunud,» nõnda mõtled siis,

9

kui näed Jama saadikuid ning kurbade ja mitte millegi peale lootvate omaste nägusid, mis on üles paistetanud punastest silmadest voolavatest pisaratest.

10

Mida teed siis, kui piinled hirmust hullununa oma patte meenutades, kui kuuled põrgumõirgeid, kui sind määrivad su oma väljaheited?

11

«Ma olen nagu eluskala,» see mõtegi valmistab sulle hirmu, kui palju rohkem siis veel väljakannatamatud põrgupiinad, mida patustanul tuleb taluda.

12

Oh õrnuke, isegi kuum vesi on sulle valus! Sa oled teinud põrgulikke tegusid, kuidas saad veel tahta, et sul oleks mõnus?

13

Oi-oi muretu! Oi-oi viljade himustaja! Oi-oi õrnuke! Oi-oi paljukannatanu! Piineldes hukkad sina, kes sa oled ennast surematuks pidanud!

14

Kui oled juba inimlaevale tõusnud, siis ületa kannatuste lai jõgi! Rumaluke, praegu ei ole aeg tukkuda, seda laeva ei ole kerge leida!

15

Sa oled loobunud Ülimast Seadmuserõõmust, millest lõpmatul hulgal voolab muid rõõmusid. Mis rõõmu aga pakuvad sulle sellised valuvaigistajad nagu ülbused ja mõnitamine?

16

Kõhklematus, neli väge, hoolikus, enesevalitsemine, enese ja teiste samastamine, enese vahetamine teistega.

17

Ei ole vaja kõhelda: «Kust mulle see Virgumine tuleb?» Sest Tathāgata, Tõekuulutaja, on lausunud selle tõe:

18

«Ka Nemad olid kunagi sääsed, parmud, kärbsed ja ussid. Püüdluse vägi on Nad viinud aga selleni, milleni on nii raske jõuda – Täieliku Virgumiseni.»

19

Kui palju rohkem mõistan mina, inimeseks sündinu, seda, mis tuleb kasuks, mis mitte. Miks ei peaks ma jõudma Virgumiseni, kui täidan Kõikteadja Juhiseid?

20

Kui ma kardan, et võin ilma jääda käest, jalast või millestki muust, siis ei oska ma tobedana vahet teha raske ja kerge vahel.

21

Loendamatu miljonite aegkondade vältel on mind korduvalt katki lõigatud, raiutud, põletatud, torgitud, kuid Virgumist ei ole tulnud.

22

Kuid need kannatused, mis viivad Virgumisele, on möödunud: et vabaneda kehasse tunginud okka põhjustatud piinast, on vaja tunda selle eemaldamise valu.

23

Kõik arstid kasutavad tervekestegemisel valutekitavaid vahendeid. Suure valu kaotamiseks on vaja tunda väikest.

24

Parim Arst aga ei kasuta noid tavalisi vahendeid. Meeldiva kohtlemisega ravib ta neidki, kes on väga haiged.

25

Alguses paneb Juhataja meid annetama aedvilju ja muud selletaolist. Alles hiljem jõutakse niikaugemale, et suudetakse annetada ka oma liha.

26

Kui mõistetakse, et oma liha on nagu aedvili, mis raskust valmistab siis oma liha ja kontide ohverdamine?

27

Pattude hülgamine ei valmista kannatusi, haridus ei tee meelt kibedaks. Meelepiinad tulevad eksiarvamustest, ihupiinad – patutegudest.

28

Pälvimus teeb keha terveks, haridus teeb meele heaks. Kes saab kiusata teiste pärast sansaarasse jäänud Kaastundlikku?

29

Virgumismeele väel liigub ta kiiremini kui šraavakad, heites eemale endiseid patte ja püüeldes pälvimustemeresid.

30

Leidnud Virgumismeelevankri, mis viib üle kõikidest muredest ja vaevadest, liigub ta õnnelt õnnele. Kas arukas kõhkleb siin?

31

Olendid jõuavad eesmärgile aupaklikkuse, püsivuse, rõõmu ja loobumuse väel. Aupaklikkus sünnib hirmust kannatuste ees ja aupaklikkuse viljade peale mõeldes.

32

Tarmu tuleb kasvatada aupaklikkuse, püsivuse, rõõmu, loobumuse, täieliku pühendumise ja enesevalitsemise väel ning nende vastandite väljajuurimisega.

33

Mul tuleb hävitada määratul hulgal nii enese kui ka teiste puudusi. Üheainsagi puuduse hävitamiseks aga kulub meretäis aegkondi.

34

Kui ma hakkan puudusi hävitama, siis ei paista mul tarmukusenatukestki. Kuidas ei lõhke mu süda, mul tuleb ju loendamatuid kannatusi taluda?

35

Palju on voorusi, mida pean koguma enese ja teiste jaoks. Üheainsagi vooruse sisseharjutamiseks kulub meretäis aegkondi.

36

Ma ei ole kunagi väiksematki voorust enesele sisse harjutanud. Asjata on möödunud see elu, mille olen kuidagi imekombel saanud.

37

Ma ei ole tundnud rõõmu Bhagavattide auks korraldatud Suurtest Austusohvripidudest, ma ei ole austanud Õpetust, ma ei ole täitnud vaeste soove.

38

Ma ei ole pakkunud hirmunutele kaitset, ma ei ole teinud õnnelikuks piinatuid. Vaid kannatusteks olen ma sisenenud emaüska, piinates ka seda.

39

Nii langenuna olen ma sündinud vaid sellepärast, et ei ole eelmistes sündides pakkunud Seadmusele austust. Kas tohib jätta Seadmusele austust pakkumata?

40

Šākjamuni on öelnud, et kõikide hüvede juur on aupaklikkus, ja selle juur on küpsenud viljade kujustamine.

41

Pattu teinud saavad tunda kannatust, meelemasendust ja hirmu ning nende lootused varisevad kokku.

42

Missugune ka ei oleks head teinu südamesoov, tema pälvimused ohverdavad talle selle, kinkides vastavaid vilju.

43

Kui palju pattu teinu ka ei ihkaks õnne, patused kannatusemõõgad hävitavad tema ikka ja jälle.

44

Hüvesläinu Pojad sisenevad avaratesse hästilõhnavatesse lootoseüskadesse. Võitja magusate sõnade toidul kasvavad nad säravateks, nende õilsad kehad ilmuvad Buddha valguskiirtest õitsema pandud lootoslillede seest, ning nad astuvad Hüvesläinu ette headena.

45

Need aga, kes röögivad, kui Jama teenrid neilt nahka maha kisuvad, kelle kehale valatakse kuumusest lõõmavat sulavaske, kelle küljest lüüakse hõõgivate mõõkade ja odadega sadu lihatükke, need langevad patustena ikka ja jälle tulistele raudpõrandatele.

46

Sellepärast tuleb innukalt kujustada aupaklikkust hea vastu, «Vadžradhavadža» juhiste kohaselt aga kujustada uhkust.

47

Esmalt tuleb uurida võimalusi: kas alustada või mitte? Parem on mitte alustada kui pärast alustamist ümber pöörata.

48

Järgmises elus võidakse ju samamoodi toimida, patust aga kasvab kannatus. Muudeks tegevusteks on aeg raisatud, seda aga ei ole lõpuni viidud.

49

Uhkust saab kujustada kolmel viisil: tegude, kõrvalistele meeleplekkidele vastu astumise ja vaimuväe abil. «Ma suudan üksinda toime tulla» – see on uhkus tegudest.

50

«See maailm ripub ära meeleplekkidest ja ei suuda oma sihte teostada. Sellepärast teen mina seda! Ma ei ole ju nii jõuetu kui inimesed!»

51

«Tema teeb madalat tööd, kuidas saan seda pealt vaadata? Kui ma ei aita teda uhkusest, siis kadugu mu uhkus!»

52

Vareski on Garuda, kui satub surnud sisaliku peale. Kui mu meel on väeti, siis teeb mulle isegi tühiseim langus viga.

53

Kõhklevusest tärganud abitusel on langused kerged tulema. Kes aga püüab uhkena, seda ei suuda võita isegi vägevaimad.

54

Sellepärast teen langustele kindlal meelel lõpu! Kui langused mu võidavad, siis on mu soov võita kolmikilm naeruväärne.

55

«Mina suudan võita neid ja miski ei suuda võita mind» – selline peab olema mu uhkus, sest olen Võitja lõvipoeg.

56

Ei ole aga uhked need, kes ripuvad uhkusest ära. Nemad on hoopis tühised. Uhke ei satu vaenlase võimu alla. Nemad on aga vaenlase – uhkuse – võimualused.

57

Uhkuse pärast on nad sattunud halbadesse sündidesse ja kui nad ongi sündinud inimestena, siis ei ole neil rõõmu: nad on orjad teiste toidul või nõmedad või inetud või igerikud,

58

keda põlgavad kõik ja kes piinlevad uhkusejäikuses. Kui aga säherdused kuuluvad uhkete hulka, siis ütle, kes on tühised?

59

Need on uhked ja võidukad, kes on uhked selleks, et võita vaenlane, uhkus; need on kangelased, kes hävitavad pealetungivat vaenlast, uhkust, ja ulatavad olenditele ihaldatud võiduvilja!

60

Meeleplekikarja keskel pead nendele tuhandel viisil vastu astuma, ning meeleplekid suudavad sind niisama vähe võita kui hirvekari lõvi.

61

Ränkades piinades ei näe silm nende tuuma. Sellepärast ei maksa isegi piinades sattuda meeleplekkide võimu alla.

62

Kui midagi on vaja teha, siis tuleb seda teha innuga. Nagu mängijal ei saa kunagi võitudest küllalt, nõnda ei tohi ka tegudeviinast kunagi küllalt saada.

63

Tegusid tehakse õnne pärast! – Kui oleks nii, siis ei oleks õnne. See, kelle õnn seisneb tegutsemises, ei saaks õnnelik olla siis, kui ta ei tegutse.

64

Sansaaras ei leita rahuldust naudingute tõttu, mis on kui mesi noateral. –*Kuidas leida aga rahuldust pälvimuste abil, mis on kui rahustav magus nektar?*

65

Kui tegu on tehtud, siis tuleb sukelduda teise, nii nagu keskpäeva kuumusest piinatud elevant sukeldub tiiki.

66

Kui ära väsitakse, siis puhatagu, et jälle tegutseda. Kui miski on hästi välja tulnud, siis lahkutagu kohe selle juurest janusena üha uute tegude järele.

67

Meeleplekke tuleb hävitada järjekindlalt. Kuid otsekui vilunud vaenlasega veheldes tuleb ennast kaitsta meeleplekkide möögahoopide eest.

68

Kui mõök on langenud, siis tõstetakse see otsemaid hirmust. Kui meenutusemõök on langenud, siis tõstetagu see põrgut meenutades.

69

Verre tunginud mürk kandub üle kogu keha. Kui pahe leiab sissepääsu, siis kandub ta üle kogu meele.

70

Töötusvande andnu olgu nagu too, kes kannab õlinõud temale suunatud mõõkade vahel: hirmust surma ees jälgib ta pidevalt, et ei komistaks.

71

Kui madu on sülle roomanud, siis hüpatakse välkkiirelt püsti. Kui uimasus ja laiskus võimu võtavad, siis tuleb nendele otsekohe vastu hakata!

72

Iga nõrkusehoo puhul tuleb kahetsedes meelt mõlgutada: «Mida teha, et seda enam ei juhtuks?»

73

Ka otsitagu enesele kaaslast ja sobivat tegevust ning küsitagu, kuidas selles või teises olukorras meenutusvõimet rakendada?

74

Nagu enne töö alustamist pannakse kõik valmis, nii meenutatagu ka seda, mida on räägitud hoolivusest. Nii tehakse enesele kõik kergeks.

75

Nagu puuvill on tuule tuleku ja mineku võimuses, nii astutagu tarmukuse võimu alla. Küll siis tulevad ka imevõimed.

See on «Bodhitšarjāvatāra»
seitsmes peatükk:
ÜLETAV TARMUKUS